

INFORMAȚIUNI

Doliul național. Anul 1927 a fost un an de mare doliu pentru întreg poporul românesc, căci moartea a secerat două din personalitățile cele mai marcante ale epocii contemporane: pe Regele *Ferdinand I* și pe sfetnicul său cel mai înalt, pe primul ministru *Ioan I. C. Brătianu*.

Este o fatalitate ce se repetă: în 1914 moartea regelui Carol I a fost urmată la scurt interval de decesul fostului său prim ministru D. A. Sturdza; iar în 1927, trei luni după săvârșirea din viață a regelui Ferdinand I, providența a smuls dintre cei vii pe primul său ministru Ioan I. C. Brătianu.

Regele Ferdinand I, om de înaltă cultură științifică și literară, de o delicatetă de suflet puțin obișnuită și de un devotament fără pereche, avea o predilecție specială pentru științele naturale și mai ales pentru botanică. Ceea ce nu l-a împiedicat să se ocupe mult și cu științele istorice pentru cari avea deasemenea o înclinare deosebită. Discursurile sale atât de frumoase ca formă și atât de serioase ca fond, dovedesc cu prisosință aceasta.

Față de instituția Arhivelor Statului defunctul suveran a manifestat un mare interes și o bunăvoință deosebită, atât cu prilejul alcătuirii legii de organizare a acestei instituții (1925), cât și la inaugurarea Muzeului Arhivelor (1926), primind ca solemnitate să fie pusă sub protecțiunea sa și a M. S. Regina Maria.

Funcționarii Arhivelor Statului, centrale și regionale, profesorii și elevii școlii de arhivistică și paleografie și colaboratorii revistei noastre au fost cuprinși de cea mai profundă și alelaste veste a morții marelui, bunului și iubitelui suveran, a căruia scurtă domnie a însemnat pagina cea mai glorioasă din

istoria noastră: înfăptuirea unității naționale a tuturor Românilor.

Ioan I. C. Brătianu n'a fost numai un mare bărbat de stat, dar și o personalitate culturală de primul rang, care s'a ocupat în mod constant cu problemele istoriei noastre naționale, pe cari ținea să le studieze totdeauna pe bază de documente. Acest fapt, ca și dorința de a cunoaște cât mai bine trecutul familiei sale, l-a făcut să adune un bogat material documentar, original sau copii, foarte prețios pentru istoria Țării-Românești, de care familia sa a fost legată și în trecut și în vremurile mai noi atât de strâns.

Afară de aceasta defunctul prim ministru a fost și un mare bibliofil; importanta bibliotecă ce-și formase la Florica cuprindea un însemnat număr de cărți rari și de stampe prețioase, în cea mai mare parte privitoare la istoria noastră.

Cu astfel de preocupări era natural ca Ioan I. C. Brătianu să se intereseze în chip deosebit de depozitele noastre arhivistice și să dea Arhivelor Statului, tot concursul de care aveau nevoie.

Părerea sa era că la Arhivele Statului nu trebuie să se facă nici filologie, nici istorie, ci în primul rând arhivistică, iar interesul cel mai mare să se dea organizării sistematice a depozitelor, spre a putea fi puse cât mai lesne la dispoziția cercetătorilor. De altă parte, Arhivele Statului nu trebuie să servească drept locașuri de retragere și de odihnă pentru anumiți învățați sau cercetători emeriți, ci să fie un vast câmp de muncă serioasă și metodică pentru toți cei ce urmăresc studiul izvoarelor documentare ale istoriei politice, economice, sociale și culturale a poporului nostru.

De aceea el s'a interesat de aproape

și de instituțiile ce s'au creat în timpul din urmă pe lângă Arhivele Statului (școala de arhivistică, muzeul arhivelor) și de revista noastră.

Moartea neașteptată a acestui mare Român, întâmplată în ziua de 24 Noemvrie) a zguduit adânc sufletele noastre, de oare ce prin dispariția lui n'am pierdut numai pe unul din cei mai mari bărbați de stat ai României contemporane, pe cel mai înțelept și mai îndârjit luptător pentru realizarea unității noastre naționale, dar și pe un adânc înțelegător și susținător al preocupărilor științifice și culturale ale instituției noastre.

Comisiunea consultativă heraldică cu sediul la Arhivele Statului, și-a continuat în tot cursul anului 1927 lucrările privitoare la stemele județelor și orașelor. Aceste steme au fost revăzute încă în anul trecut de către mult regretatul prim ministru Ioan I. C. Brătianu, care era un foarte bun cunoscător al heraldicei naționale și a cercetat personal în amănunțimi schițele tuturor stemelor alcătuite de comisiune. După ce le-a studiat, a luat parte, împreună cu d. Alex. Lapedatu, ministrul cultelor și artelor, la o ședință a comisiunii, unde și-a expus părerile sale asupra modificărilor ce ar trebui făcute unora din ele.

Stemele județene au fost prezentate și regelui Ferdinand I, care de asemenea avea cunoștințe foarte temeinice de heraldică. Defunctul rege a arătat un viu interes acestor lucrări și într'o audiență acordată d-lui președinte al comisiunii și-a spus părerile sale asupra fiecărei steme în parte.

De altfel atât regele Ferdinand I, cât și Ioan I. C. Brătianu au recomandat comisiunii, ca regulă generală, să păstreze cât se poate mai mult tradiția și să nu introducă modificări, decât acolo unde ar exista elemente heraldice incompatibile cu situația actuală sau jignitoare pentru poporul românesc. Ținând seamă de acest principiu comi-

siunea, în marea majoritate a cazurilor, n'a făcut altceva decât să restabilească vechile steme județene și să le dea o înfățișare conformă cu regulile heraldice. Numai acolo unde n'au existat steme județene vechi, ca în Bucovina sau Dobrogea, s'au alcătuit din nou, dar ținându-se seamă de elementele din stemele orașelor sau ale altor instituțiuni locale.

De acelaș principiu au fost călăuzită comisiunea și în fixarea stemelor celor 17 municipii, cari au fost și ele terminate anul acesta. S'au restabilit vechile steme ale municipiilor și numai în câteva cazuri s'au introdus mici modificări.

Astfel întreagă lucrarea comisiunii heraldice trebuie privită ca o renaștere a vechilor steme județene și comunale, dintre cari unele căzuseră în desuetudine în timpurile din urmă.

În prima ședință după vacanța de vară (24 Sept.) comisiunea a comemorat moartea regelui Ferdinand I, iar în ședința dela 26 Noemvrie a comemorat moartea lui Ioan I. C. Brătianu. Cu prilejul acestor comemorări dl. M. Seulescu, președintele comisiunii, a arătat partea pe care fiecare din marii defuncți au avut-o în lucrările comisiunii, indicațiile ce le-au dat d-sale personal și comisiunii pentru buna reușită a lucrărilor și incalculabilele pierderi ce le-a suferit țara și poporul românesc prin moartea lor.

Spre sfârșitul anului comisiunea a avut durerea să piardă pe unul dintre membrii săi, pe învățatul heraldist și marele patriot Pavel Gore, care a murit subit la începutul lunii Decemvrie. Descendent al unei vechi familii boierești din Basarabia și fost pe timpul stăpânirii rusești de acolo mareșal al nobilimii basarabene, Pavel Gore a luat parte activă la acțiunea pentru reunirea Basarabiei la România. Devotat în special studiilor istorice și arheologice, a condus mai mulți ani muzeul din Chișinău și a fost președinte al Comisiunii Arhivelor Statului din Basarabia până la înființarea direcțiunii regionale

a acestei instituții. Ca heraldist de frunte a colaborat cu mult zel la alcătuirea stemei României întregite, stemă care se datorește în mare parte indicațiilor lui. Numit încă din 1921 în Comisiunea consultativă heraldică, n'a luat parte decât la puține ședințe, din cauza greutăților de deplasare dela Chișinău la București.

În ședința dela 10 Decembrie comisiunea a luat act cu cel mare regret de săvârșirea din viață a lui Pavel Gore, iar președintele d. M. Seulescu, într-o caldă cuvântare a arătat meritele științifice ale defunctului.

Stemele județene alcătuite de comisiune au fost cercetate în primăvara anului 1927 de d. Oct. Goga, ministru de interne al guvernului averescan, care le-a aprobat cu câteva mici modificări. După venirea la putere a actualului guvern liberal, stemele, atât cele județene cât și cele municipale, au fost prezentate d-ului I. G. Duca, ministru de interne, și depuse la minister spre a-se face formalitățile necesare pentru decretarea lor.

În cursul anului comisiunea heraldică a fixat și stema Sf. Patriarhiei și a tuturor metropoliilor și episcopioilor ortodoxe din țară. Și la stabilirea acestor steme s'a ținut seamă de tradiție, punându-se, ca și în stemele vechi, sfântul patron al eparhiei sau al bisericii catedrale respective. Numai pentru Sf. Patriarhie s'a alcătuit o stemă cu totul nouă, căci instituția aceasta n'a existat în vechime la noi. Această stemă a fost lucrată în deplin acord cu I. P. Sf. Sa Patriarhul Miron și după indicațiile sale.

Școala superioară de arhivistică și paleografie. Iniințată în 28 Noembrie 1924 această școală a funcționat neîntrerupt sub conducerea directorului general al Arhivelor Statului. Cursurile ce se predau în școală sunt următoarele:

Anul I, *cursuri comune*: arhivistica (Const. Moisil), paleografia română (N. Cartoian), instituțiile românești (C. C.

Giurescu), și izvoarele interne ale istoriei Românilor (I. Vlădescu); *cursuri speciale* (obligator numai unul singur): paleografia slavă (P. Cancel), paleografia latină (d-ra M. Hoban), paleografia greacă (Iulian Ștefănescu), expertiza grafică (H. Stahl) și biblioteconomia (predată de Al. Ionescu-Sadi până în Sept. 1926).

Anul II, *cursuri comune*: sigilografia și heraldica (Const. Moisil), diplomatică (N. Constantinescu), izvoarele externe ale istoriei Românilor (P. P. Panaitescu); *cursuri speciale*: aceleași ca la anul I.

În anul școlar 1926/7 cursul de biblioteconomie nu s'a predat din cauza morții regretatului Al. Ionescu-Sadi (Sept. 1926), care a lăsat adânci regrete atât în să ul membrilor corpului didactic, cât și în rândurile elevilor școlii.

În legătură cu școala de arhivistică și paleografie s'au ținut în anul 1927 mai multe *conferințe publice*. Primele două au fost ținute de doi specialiști francezi în expertiza grafică, d-nii *Crépieux-Jamin* și *E. de Rougemont*, cari venind în București cu prilejul unui mare proces, au binevoit să primească invitația ce le-a făcut-o d. H. Stahl, profesorul de expertiză grafică, de a onora școala noastră cu câte o conferință.

D-l Crépieux-Jamin a vorbit despre *Principiile fundamentale ale grafologiei* în ziua de 13 Martie, iar d. de Rougemont despre *Aplicația grafologiei* în ziua de 15 Martie.

O a treia conferință a fost ținută de d. *P. P. Panaitescu* despre *B. P. Hasdeu ca istoric*, în ziua de 27 Martie.

Publicul numeros și select care a luat parte la aceste conferințe este cea mai bună dovadă de interesul ce-l prezintă conferințele de acest fel.

Muzeul Arhivelor Statului. Inaugurat în ziua de 28 Martie 1926 de către M. S. Regina Maria, M. S. Regina Elisabeta a Greciei și de A. S. R. Principele Nicolae, muzeul de documente, peceți și stampe a fost deschis de atunci

încoace în fiecare Duminică și sărbătoare spre a fi vizitat de public.

Muzeul acesta cuprinde trei secțiuni: *paleografică*, unde sunt expuse documente și manuscrise muntene, moldovene și ardelenesti din diferite epoci ale istoriei noastre; *sigilografică*, în care se expun sigilii și peceti de toate categoriile, românești și streine; *secția stampelor și hârtilor*, care cuprinde un însemnat număr de stampe reprezentând portrete, monumente și vederi din toate regiunile locuite de Români, cum și o foarte bogată colecție de hârti vechi privitoare la țara noastră.

Întreg materialul de stampe și hârti este proprietatea d-lui G. Olszewski, directorul onorific al Muzeului și în același timp directorul «Muzeului Toma Stelian»; tot d-sa a expus și o parte din sigilii și câteva documente, și a supravegheat întregul aranjament al muzeului.

Deși Muzeul Arhivelor se adresează mai mult unui public special de amatori și cercetători, cu toate acestea a fost vizitat în cursul anului de numeroase persoane din toate clasele sociale.

Desvelirea busturilor lui B. P. Hasdeu și D. Onciul. Cu prilejul morții regretatului D. Onciul, fost director general al Arhivelor Statului († 22 Martie 1923) s'a format un comitet de foști elevi ai săi, în frunte cu d. Alex. Lapedatu, ministrul cultelor și artelor, cu menirea de a-i ridica un bust la Arhivele Statului. În urma intervenției Academiei Române, comitetul acesta a primit să se ocupe și de ridicarea unui bust marelui filolog și istoric B. P. Hasdeu, care a precedat pe Onciul la direcțiunea Arhivelor Statului.

Comitetul a hotărât ca cele două busturi să se așeze pe locul viran din fața localului Arhivelor Statului, (B-dul Principele Mircea), iar executarea lor a încredințat-o sculptorului M. Onofrei. Prin stăruința d-lui Const. Moisil, actualul director general al Arhivelor Sta-

tului și cu concursul primăriei sectorului III (Albastru) și a primăriei centrale, locul viran a fost amenajat într'un parc frumos, unde s'au așezat apoi cele două busturi.

Desvelirea lor s'a făcut în ziua de 10 Noembrie în prezența I. P. S. Sf. Sale Patriarhul Miron, I. P. S. Sale Pimen, mitropolitul Moldovei, a d-lor miniștrii Al. Lapedatu și I. Nistor, a d-lui prof. N. Iorga, I. Bianu și alți profesori universitari și secundari, a d-lui N. Minovici, primarul sectorului, a familiilor Hasdeu și Onciul și a unui numeros public de intelectuali.

Au vorbit d-nii Al. Lapedatu, în numele comitetului, N. Iorga în numele Academiei Române, I. Bianu, în numele facultății de litere din București, N. Minovici, ca primar al sectorului, Eusebie Vicol în numele societății academice «Junimea» din Cernăuți și Const. Moisil, în numele Arhivelor Statului.

Erată. În studiul d-lui G. Florescu despre *Divanurile domnești din Muntenia*, s'au strecurat câteva greșeli mai însemnate, pe cari ne grăbim să le rectificăm: la pag. 59 n. 8 a-se citi *Stanciul* în loc de Stan; pag. 63 rândul 2 (n. 1) nu l-am menționat în loc de mennotat; pag. 63, doc. XX n. 1, a se citi (v. doc. XXIV n. 3) în loc de (v. doc. XIX); pag. 66 n. 4. a-se citi (v. XIII și XV) în loc de (v. XVIII); la pag. 68 n. 12 a se citi v. doc. XXVI în loc de XVI; la pag. 80 n. 8 a se citi (v. doc. XL) în loc de (v. doc. XI); la pag. 112 n. 2 a-se adăugă: Un calcul indentic face și d. I. C. Filitti (v. *Craioveștii* p. 409 n. 3) emitând părerea că datele 1496 sau 1525 ar putea fi cele juste. La pag. 119 rândul 5, a-se citi: în schimb le-a dat Băleștii. La pag. 122 doc. XCIV rândul 4, a se citi: a o înfrății pe Vlădaia cu Neacșa. La pag. 124 nota 2 a-se citi: Mihnea cel Rău, în loc de Mircea cel Rău.

Greșelile mai mici atât din acest studiu, cât și din alte părți ale revistei, rugăm pe cititori să le îndrepteze singuri.